

Федік Ю. М.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

КЛЮЧОВІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ КАРИКАТУР

У роботі висвітлено різні дефініції поняття «карикатури», які містять вербальні та невербальні складники та функціонують у сучасному масмедійному просторі. Розглянуто історію появи та розвитку карикатури, з'ясовано особливості карикатури як візуальної форми образотворчого мистецтва.

Актуальність проблеми розвідки зумовлено потребою систематичного вивчення сучасних англomовних карикатур у новітніх процесах масмедійного простору. Здійснено комплексний аналіз ключових підходів до дослідження сучасних англomовних карикатур і проведено огляд вітчизняної та зарубіжної літератури.

Проаналізовано функційні особливості карикатури, виокремлено й охарактеризовано ознаки та відмінності між плакатом і карикатурою, обґрунтовано їхнє призначення в масмедійному просторі.

Висвітлено чинники, які зумовлюють успішність використання карикатури. Окреслено роль і місце карикатури у формуванні інформаційного простору. Карикатури сприяють популяризації особи чи діяча суспільства в читачській аудиторії та загострюють характерні риси особистості. У цій розвідці виявлено, що сучасні англomовні карикатури є мультимодальним текстом, який має складну знакову природу завдяки сукупності модусів, на основі яких їх створено. Усі фрагменти англomовної карикатури є прикладами мультимодальної комунікації між автором і читачем крізь призму застосування вербальних і невербальних елементів.

Ідентифіковано, що карикатура є засобом впливу на громадськість і формує певну суспільну думку. Карикатура легко сприймається свідомістю людини через спосіб її подачі та зовнішнє вираження у формі певних комічних образів.

Установлено, що карикатура виступає як ефективний дієвий інструмент інформаційного впливу, адекватної оцінки внутрішньої та зовнішньої політики, візуальної пропаганди та маніпуляції людською обізнаністю, створюючи яскравий образ коротко та чітко характеризує суть суспільного процесу, дії чи явища. Окреслено вектори аналізу подальших розвідок.

Ключові слова: карикатура, гумор, сатира, перебільшення, властивості карикатури.

Постановка проблеми. Карикатура – один із популярних видів образотворчого мистецтва, який через призму комічних аспектів відображає дійсність. За її допомогою розкривають різні властивості певних суб'єктів, подій, життя суспільства та держави. Найбільш вдалимими прийомами цього жанру є несподіване зіставлення, загострення, перебільшення характерних рис та уподібнення.

Специфіка карикатур неодноразово розглядалася у працях багатьох учених, серед яких Є.О. Артемова [2], А.П. Кротков [14], М.В. Мусийчук [16], Б.Ю. Єфімов [10] та багато інших.

Незважаючи на значну кількість робіт, присвячених карикатурам, відкритим залишається питання про мультимодальні особливості карикатури, що зумовлює актуальність обраної проблематики.

Постановка завдання. Мета роботи полягає в ідентифікації особливостей мультимодальних

карикатур, виявленні їхніх структурних параметрів. Реалізація поставленої мети передбачає використання таких завдань:

- розглянути дефініції поняття «карикатури»;
- проаналізувати функційні особливості мультимодальної карикатури, її ознаки та відмінності.

Виклад основного матеріалу. Карикатура – це вид двовимірного ілюстрованого візуального мистецтва. Дефініції цього терміна змінювалися багато разів. Нині це поняття інтерпретують як реалістичну або напівреалістичну картину, в якій є елементи сатири та гумору і використання якої характерне для художнього стилю. У ХІХ ст. цьому поняттю надали нового значення. Його почали вживати для позначення гумористичних ілюстрацій у журналах і газетах; починаючи з ХХ ст. його ототожнювали з коміксами й анімаційними фільмами.

О.В. Корнієнко стверджував, що «кариката тура вважалася особливим видом сатири, яка, з одного боку, була популярною серед населення, а з іншого – суворо контролювалася владою та спрямовувалася на виконання певного політико-ідеологічного замовлення» [13, с. 208].

А.В. Шви́ров підкреслює, що карикатура слугувала газетою для тих, хто не вміє читати, і задовольняла смаки нижчих класів [22 с. 101].

Б.Р. Віппер вважає, що «кариката тура належить до несамостійної графіки: їй необхідний словесний коментар, вона завжди або агітує, або протестує, або засуджує – тобто її підтекстом є тенденція до переконання» [4]. Дослідник звертає увагу на те, що карикатури місять як вербальні, так і невербальні складники.

Такий же підхід підтримував й Ю.О. Івакін, який трактував карикатуру як синтез графічного зображення та літературного тексту (підпису, текстівки). Вона, на його думку, близька до літератури майже так само, як і до образотворчого мистецтва. Попри можливе різне співвідношення вербального й зображального елементів, пріоритетними він вважав зображення [11, с. 164].

Публіцист Д.С. Григораш тлумачить карикатуру як відображення дійсності у спотвореному вигляді, як твір, що порушує звичне співвідношення компонентів зображуваного об'єкта, применшуючи та перебільшуючи певні моменти з метою висміювання. Це сатиричне чи гумористичне зображення, яке дає критичну оцінку певним суспільно-політичним і побутовим явищам, подіям чи конкретним особам. Він стверджує, що карикатура має широкий діапазон засобів: від безжалісної гострої сатири до веселого жартівливого гумору, від виразного штриха до різкого шаржу [7]. Говорячи про внутрішні властивості карикатури, Б. Віппер акцентує увагу на таких, як: 1) одностороннє перебільшення чи підкреслення певних рис (обов'язково в аспекті непривабливості, неподобства, мізерності, обов'язково з насмішкою), яке сприяє підвищеній експресії або трагічності зображення; 2) відхилення від норми, порушення, до певної міри природності, хоча зі збереженням віддаленої схожості з натурою; 3) наявність схожості з людиною, певна персоніфікація, навіть якщо це зображення предметів [4].

Карикатура, за словами Ван Іперсея, «формує громадську думку і спрощує явища дійсності до такої міри, що вони стають практично абсурдними, і, таким чином, створює сучасні міфи через перевищення наявних стереотипів» [26]. Французький мистецтвознавець Лоран Баридон у книзі

«Мистецтво та історія карикатури» характеризує карикатуру як «шарж на людину, який ґрунтується на перебільшенні та глузує над її особливостями і фізичними вадами, а також пристрастями та звичками» [24, с. 8].

Важливо підкреслити, що значний вплив карикатури на свідомість суспільства ґрунтується на візуалізації. За допомогою зображення можна найприродніше і найдоступніше передати інформацію. Саме легкість сприйняття зумовила широке застосування карикатури у висвітленні суспільно-політичних процесів. Резюмуючи думку авторів, можна сказати, що окремі карикатури є самостійним твором, який не потребує текстового пояснення, інші ж мають супроводжуватися підписами, текстівками для того, щоб цільова аудиторія краще зрозуміла її зміст.

В англійській практиці для позначення того, що ми розуміємо під карикатурою, частіше використовують поняття «*cartoon*», одне зі значень якого – комічне зображення, сатиричне представлення. У другій половині XIX ст. карикатури припиняють видавати у вигляді окремих аркушів, які доти були додатками до друкованих видань, і тоді вони стають частиною газетної або журнальної статті. У XIX ст. Джон Дойл (1797–1868), працюючи у британському щотижневому журналі гумору та сатири «*Панч*», заснував «м'якшу» форму сатири, внаслідок чого карикатури почали називати терміном «*cartoon*», що до 1840-х рр. позначав малюнок, орнамент для нанесення на гобелени або ескіз для мозаїчного панно. Термін «*cartoon*» отримав ще одне нове значення. В енциклопедії «*Britannica*» його вважають «видом образотворчої пародії, де за допомогою шаржу, аналогії та комічного зіставлення (часто підкресленого підписаним діалогом або коментарем) загострюється погляд громадян на актуальну подію, звичаї, політичні або соціальні тенденції» [23]. Як підкреслює Уінслоу Еймс, автор енциклопедичної статті, такий вид графічного зображення може мати як гумористичний характер, так і бути сатирично безжалісним. Крім того, на відміну від карикатурного / шаржового зображення людини, адресованому тим, хто знайомий із зображеною персоною і може подумки погодитися з художником, що виділив характерні риси, сатирична карикатура (*cartoon*) ґрунтується на серйозному знайомстві з предметом зображення. «До того ж вона стисло і влучно висловлює думку редакції, служить поточним коментарем громадських змін і часто спрямована на заборону соціальної інерції» [23]. Таким чином, в англійській

мові «*caricature*» має більш примітивне значення, близьке до поняття «*шарж*», тоді як «*cartoon*» поглинає в себе все різноманіття форм цього сатиричного мистецтва.

Формально родоначальником сучасної карикатури вважається італієць Аннібалле Карраччі (1560–1609). Саме він наприкінці XVI ст. ввів в обіг термін «карікатура» та сприяв перетворенню карикатури на самостійний напрям мистецтва. На думку А. Карраччі, карікатура – «досконала антитеза красі». Поняття «карікатура» походить від італійського слова «*caricare*», що означає «навантажувати, перебільшувати, посилювати, згущувати». Слов'янські мови запозичили це слово із французької, саме його переклад повністю відображає суть [8, с. 130]. Під карикатурою розуміють «спосіб художньої типізації, використання засобів шаржу і гротеску для критично цілеспрямованого, тенденційного перебільшення і підкреслення негативних сторін життєвих явищ або осіб; сатиричне або гумористичне зображення, що дає критичну оцінку будь-яким певним суспільно-політичним і побутовим явищам або конкретним особам і подіям» [20, с. 189].

Слід зауважити, що Вільяма Хогарта визнано основоположником жанру карикатури, а першим професійним політичним карикатуристом вважають Джеймса Гілрея. За свою успішну кар'єру цей видатний майстер створив понад тисячу «злободенних» гравюр. Його сатиричні твори і сьогодні продовжують впливати на сучасних митців карикатури.

У позаминулому столітті в Америці карикатури поширювали на листівках, які розміщували в тавернах і клубах, пізніше – у щотижневих журналах і газетах. За історичними карикатурами цікаво відстежувати розвиток США. Роль карикатури у формуванні американської політичної культури була і залишається провідною.

Так, перша карікатура з'явилася в американському тижневику «*Pennsylvania Gazette*» 9 травня 1754 р., за 22 роки до того, як американські колонії проголосили незалежність від Великої Британії. На ній зображено змію, розділену на вісім шматків. На кожному шматку надруковано ініціали однієї з колоній. Підставою для карикатури було поширене уявлення, ніби розчленовану змію можна оживити, якщо скласти всі її шматки разом перед заходом сонця. «Приєднуйся або помри». Це – примітивний малюнок, але потужний заклик. Бенджамін Франклін – художник-аматор, друкар і науковець, один із «батьків-засновників» Сполучених Штатів.

Карикатурами також послуговувалися у впливовій британській газеті «*The Guardian*». Визна-

ним карикатуристом «Позолоченого століття» був Джозеф Кепплер, засновник і художній керівник першого американського ілюстрованого гумористичного журналу «*Puck*». Після вигідної перемоги в Іспано-Американській війні на обкладинці опублікованого журналу 6 квітня 1901 р. зображена Колумбія (уособлення США), яка чепається великоднім капелюшком у вигляді панцерника корабля з написами «Влада над світом» і «Експансія».

Відомим художником карикатуристом в Америці за часів громадянської війни був Томас Наст, чий роботи високо оцінювалися самим Лінкольном. У 1828 р. популярною мішенню для карикатуристів став Президент Ендрю Джексон. Опоненти прозвали його «віслюком», образливо спотворюючи його прізвище. Замість того, щоб образитися, Джексон погодився з образом цієї тварини, яка тяжко працює, і вирішив використати його як символ своєї нової Демократичної партії. Томас Наст є «батьком» двох символів, тепер широко використовуваних в американських і англійських карикатурах, – віслюка (символізує партію демократів) і слона (який символізує партію республіканців).

Принагідно зауважимо, що карікатуру у США захищено першою поправкою до американської конституції [19].

Для карикатур характерна низка ознак, властивих також й іншим жанрам сатиричної публіцистики (текстовим). Однією з найважливіших таких ознак є гіперболізація. «Перебільшення як форма типізації, – зазначає Д.П. Ніколаєв, – може бути використане у всіх сатиричних жанрах. У цьому розумінні воно всезагальне й універсальне. Водночас є жанри, які не можуть обійтися без перебільшення: саме їх існування ґрунтується на цьому принципі. У графіці таким жанром є карікатура» [18 с. 163].

О.А. Вороніна виокремлює такі особливості карикатури як «сміхового» жанру: 1) створюється завдяки прийому перебільшення (обов'язково в бік нищості); 2) становить поєднання реального й ірраціонального; 3) повчає та виховує; 4) засуджує або висміює; 5) обов'язково створює комічний ефект [5].

Враховуючи викладене, важливо підкреслити, що карікатура як візуальна форма образотворчого мистецтва має певні особливості. Зазвичай вона створюється за допомогою гіперболізації, часто поєднує реальність із уявною дійсністю, обов'язково передбачає вплив на сприйняття адресатів. Карікатура містить елементи як виховання, так і висміювання чи засудження суспільних явищ.

Відомий карикатурист Б.Ю. Єфімов відзначає, що сила жанру карикатури в тому, що, повертаючи до себе увагу, він звертається не тільки до розуму й естетичного виховання людини, але і до властивого більшості людей почуття гумору, тобто створює комічний ефект [9, с. 22].

У «Словнику української мови» зазначено, що карикатура – це малюнок, який зображує когось або щось-небудь у зумисне спотвореному, кумедному вигляді [12]. Відповідно, специфіка політичної карикатури полягає в тому, що вона в сатиричній формі зображує певні соціально-політичні події та осіб, які до них причетні, тобто містить таку інформацію, котра стосується різних сторін політичного буття суспільства. Значимо, що за зовнішніми ознаками карикатури, зокрема й політичні, диференціюють за: – технікою виконання (графіка, малюнок, колаж, плакат, реклама, анімація, інсталяція та ін.); – способом оформлення (лінійна / контурна; чорно-біла / кольорова; карикатура в одиночному зображенні / в численних сюжетах); – за змістом (гумор (funny cartoon), сатира, шарж, чорний гумор, філософська карикатура і т. д.); – сферою застосування (газетно-журнальна, плакатна, книжкова, календарі, поштові марки та листівки та ін.). Існує різниця між плакатом і карикатурою. Для карикатур, за Є.О. Артемовою, характерне залучення до зображення невимушеної уваги (наприклад, завдяки контрасту); утримання уваги реципієнта і його зацікавлення; наявність елементів відчуження, нових сенсів, що, не деформуючи установки на власне сприйняття, підштовхують не до механічного впізнання, а до його «прочитання» та фіксації (додамо – осягнення) сенсу [2, с. 22]. Плакату й карикатурі властиві внутрішньокадрові структурні, ідентифікаційні зв'язки. Вони закладають основи механізму взаємодії вербального й невербального компонентів, «необхідних для адекватної інтерпретації сенсу та забезпечення зв'язності в межах знакового простору плаката та карикатури» [2, с. 57]. Для сприйняття плаката й карикатури необхідні культурологічні навички, що формуються під впливом культурних фонових понять, притаманного певній лінгвокультурній спільноті [2, с. 58].

Є одна важлива відмінність між плакатом і карикатурою, яка полягає передусім у комунікативних цілях: якщо карикатура має на меті висміювання та критику, то плакати здебільшого створюються для агітації, тож, якщо карикатуру включено до плакату, то вона, до певної міри, втрачає основні функції. Водночас карикатура

складається не тільки з невербального (малюнка), а і з вербального (заголовків, підписів, «мови персонажів») компонентів. І хоча роль цих складників у висвітленні інформації різна, обидва вони важливі та створюють єдине візуальне та смислове ціле. У цьому контексті карикатуру слід трактувати як мультимодальний текст.

Вважається, що за своєю тематикою карикатури бувають: політичними, побутовими та соціальними, однак не всі дослідники погоджуються з таким підходом. На думку відомого художника-карикатуриста Б.Ю. Єфімова, будь-яка карикатура є політичною і може бути поділена тільки на дві категорії за призначенням: для використання в рамках одного простору або кількох [10]. Його думку підтримують сучасні дослідники А.Г. Голяков та І.С. Рибаченок, вважаючи, що поділ карикатур на побутову і політичну необгрунтований, оскільки твори сатиричної графіки, присвячені внутрішній політиці, є карикатурою політичною [6, с. 58].

Відсутність комплексних досліджень зумовлена складною природою цього жанру, оскільки карикатуру можна розглядати в кількох дискурсивних площинах: політичній, масмедійній, художній тощо. Типологія та функції політичної карикатури розкриті в роботах А.С. Айнутдинова [1] та Є.О. Артемової [2].

Серед базових категорій політичної карикатури Є.О. Артемова виділяє також категорію модальності та зазначає, що модальність політичної карикатури визначається вибором теми та сюжету твору, наявність сатири в карикатурі є авторським баченням світу, сатира відображає критичне ставлення автора до чогось-небудь [3]. У політичній карикатурі представлена тема політики, предметом сатири є «переломні» події історії, які змінюють життя суспільства. Карикатуру слід вважати мультимодальним текстом, тому що її вербальний і невербальний компоненти, котрі належать до кодів різних семіотичних систем, утворюють одне візуальне, структурне і смислове ціле.

Також Є.О. Артемова акцентує увагу на особливостях інтерпретації політичної карикатури у міжкультурному аспекті. Карикатурний жанр як інформаційний і творчий феномен перебуває у центрі уваги М.В. Мусійчук, яка підкреслює, що «значення соціальних функцій політичної карикатури пов'язане з можливостями її впливу на особистість, невелику групу, великі групи та маси в політиці. Цей вплив є важливим у внутрішній і зовнішній політиці, у воєнно-політичній сфері та сфері масових інформаційних процесів.

У внутрішній політиці конкретної держави політична карикатура має практичне значення під час боротьби лідерів за владу і вплив на масову свідомість, що забезпечує підтримку або, навпаки, не підтримує чинну владу» [17, с. 14].

Феноменологія політичних карикатур і плаката полягає в тому, що вони існують у двох вимірах: 1) як мистецький продукт; 2) як інструмент формування певних настроїв і мобілізації та стимулювання адресата до певних дій. Ці властивості перетворюють вказані жанри політичної пропаганди на унікальне за призначенням, засобами створення й ефективністю впливу явище. Водночас для сучасних дослідників графічні жанри пропаганди є важливими історичними джерелами, наповненими інформацією не тільки про військово-політичні та соціально-економічні процеси, а й про способи їх рефлексії прийомами художньої творчості. Плакат і карикатура є одночасно жанрами політичного й культурного дискурсу та належать до так званих мультимодальних текстів [25]. Як унікальний засіб комунікації карикатура і плакат посідають проміжне місце між зображувальним мистецтвом і літературою та виконують прикладну функцію. Водночас кращі зразки карикатурної та плакатної продукції є носіями глибоких за змістовим наповненням художніх образів, мають властивість

впливати на широкі верстви суспільства та володіють дієвим потенціалом. Виконуючи роль джерела важливої інформації, плакат і карикатура ретранслюють певні ідеологічні установки, програмують моделі поведінки, закладають визначені ціннісні орієнтири [15, с. 10].

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що карикатура є пропагандистським інструментом і засобом боротьби з політичним опонентами. Її можна знайти на сторінках провідних електронних і періодичних видань, у соціальних мережах. Зазначимо, що розвиток інформаційних технологій суттєво трансформував жанр політичної карикатури. Можливості комп'ютерної графіки дозволяють серйозно розширити межі сатиричного малюнка, трансформувати класичні складники, надати йому спецефектів. Іноді карикатура в такому форматі може сприйматися швидше як витвір дизайнерського мистецтва, ніж власне сатиричний малюнок. З іншого боку, використання інтернету дозволяє збільшити аудиторію та зменшити ризики цензури, яка може мати місце у традиційних медіа.

Перспективними видаються подальші розвідки, спрямовані на дослідження мультимодальних карикатур і їхніх компонентів у масмедійному просторі.

Список літератури:

1. Айнутдинов А.С. Типология и функции карикатуры в прессе. *Вестник Челябинского гос. ун-та*. 2008. № 21. С. 20–28.
2. Артемова Е.А. Карикатура как жанр политического дискурса : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Волгоград, 2002. 237 с.
3. Артемова Е.А. Специфика реализации текстовых категорий в политическом креолизованном тексте. *Языковая личность: проблемы лингвокультурологии и функциональной семантики* : сборник научных трудов. Волгоград, 1999. С. 34–39.
4. Виппер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. URL: www.lib.ru/TEXTBOOKS/ART/.
5. Воронина О.А. Анализ карикатуры как вида креолизованного текста. *Вестник Центра международного образования Московского государственного университета имени М.В. Ломоносова*. 2010. № 2: Лингвистика. С. 11–15.
6. Голиков А.Г. Проблемы источниковедческого изучения политической карикатуры. *Вестник Московского университета. Серия 8 : История*. 2011. № 4. С. 51–71.
7. Григораш Д.С. Журналістика у термінах і виразах. Львів, 1974. 294 с.
8. Епишкин Н.И. Исторический словарь галлицизмов русского языка. Москва : ЭТС, 2010. 514 с.
9. Ефимов Б.Ю. Оружие смеха. *Вопросы литературы*. 1962. № 1. С. 22–24.
10. Ефимов Б.Е. Основы понимания карикатуры. Москва : Акад. художеств СССР, 1961. 71 с.
11. Івакін Ю.О. Про езопівську мову сатиричних журналів епохи першої російської революції. *Відображення першої російської революції в українській та російській літературі*. Київ, 1956. С. 164–165.
12. Карикатура. *Словник української мови* : в 11 т. Т. 4. 1973. С. 105. URL: <http://sum.in.ua/s/karykatyra>.
13. Корниенко О.В. Цифровая коллекция карикатур о моде: педагогические аспекты профессионального образования будущих историков. *Актуальные вопросы развития экономики и профессионального образования в современном обществе* : матер. XII Междунар. молодеж. науч.-практ. конф. (18 марта 2015 г., г. Екатеринбург, Алматы, Харьков, Елабуга) : в 2 т. Екатеринбург : РГППУ, 2015. Т. 2. 536 с.
14. Кротков А.П. Карикатура. Невигадана історія.

15. Маєвський О.О. Політичний плакат та карикатура як засоби ідеологічної боротьби в Україні 1939–1945 рр. / Інститут історії України НАН України. Київ, 2018. 267 с.
16. Мусийчук М.В. Соціальна психологія комічного.
17. Мусийчук М.В., Мусийчук С.В. Социальные функции механизмов юмора в политической карикатуре. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Соціальні комунікації»*. 2017. Вип. 17. *Общество: политика, экономика, право*. Краснодар : ИД «Хорс», 2015. № 4. С. 11–14.
18. Николаев Д.П. Смех – оружие сатиры. Москва, 1962. 233 с.
19. Перша поправка до Конституції США First Amendment to the United States Constitution. URL: <https://constitution.congress.gov/constitution/amendment-1/>.
20. Популярная художественная энциклопедия: архитектура, живопись, скульптура, графика, декоративное искусство : в 2 кн. Кн. 1 / гл. ред. В.М. Полевой. Москва : Совет. энцикл., 1986. 447 с.
21. Рыбаченок И.С. Политическая карикатура на рубеже XIX–XX веков. Коллекция французского журналиста Джона Гран-Картере. *Новая и новейшая история*. 2011. № 2. С. 188–201.
22. Швыров А.В. Иллюстрированная история карикатуры с древнейших времён до наших дней. Санкт-Петербург : Тип. Пантелеева, 1904. 404 с.
23. Ames W. Caricature and cartoon. URL: <https://global.britannica.com/art/caricature-and-cartoon> (дата звернення 25.01.2019).
24. Baridon L. L'art et l'histoire de la caricature. Paris : Citadelles & Mazenod, 2009. 303 p.
25. Bezemer J. Multimodal Transcription: a Case Study. *Interactions, Images and Texts: a Reader in Multimodality*. Berlin : De Gruyter Mouton, 2014. P. 155–170.
26. Van Ypersele L. La caricature et l'historien. URL: http://grit.fltr.ucl.ac.be/auteur.php3?id_auteur=10 (дата звернення 18.01.2019).

Fedik Yu. M. KEY APPROACHES TO THE STUDY OF THE MODERN ENGLISH-LANGUAGE CARICATURES

In this paper various definitions of caricatures are presented, which contain verbal and nonverbal elements in the modern mass media space. The history and development of caricature is considered and the peculiarities of caricature as a visual form of art are clarified.

The urgency of the problem of this paper is due to the need for systematic study of the modern English-language caricatures in the latest processes of the mass media space. It has been carried out a comprehensive analysis of key approaches to the study of the modern English-language caricatures and a review of domestic and foreign literature is conducted.

The functional features of the caricature are analyzed, the indicators and differences between the poster and the caricature are singled out and characterized, and their purpose in the mass media space is proved.

The factors that determine the success of the caricature use are highlighted. The role and place of caricature in the formation of the information space are outlined. Caricatures contribute to the popularization of a person or a public figure in the readership and sharpen the characteristics of the individual. This paper reveals that the modern English-language caricatures are considered as a multimodal text that has a complex semiotic nature due to the combination of modes on the basis of which they are created. All the fragments of the English-language caricature are examples of multimodal communication channel between the author and the reader through the lenses of the verbal and nonverbal elements usage.

It has been identified that caricature is a means of impact on public and forms a certain public opinion. Caricature is easily perceived by the human mind through the way it is presented and external expression in the form of certain comic characters.

It has been established that caricature acts as an effective tool for informational influence, adequate assessment of domestic and foreign policy, visual propaganda and manipulation of human awareness, creating a vivid, powerful image briefly and clearly characterizes the essence of the social process, action or phenomenon. The vectors of analysis of further studies are outlined.

Key words: caricature, humor, satire, hyperbole, features of caricature.